

ЕДЕН ЖИВОТ ЦЕЛ ВЕК ИСТОРИЈА# (трите аманети на академик Ѓорѓи Филиповски)

Таки Фити

претседател на Македонската академија
на науките и уметностите

Денес имаме голема чест и задоволство и ретка пригода да ја одбележиме 100-годишнината од раѓањето на акад. Ѓорѓи Филиповски, единствениот жив член на МАНУ од првиот работен состав, односно од основањето на Академијата во 1967 година.

Размислувајќи како да ја насловам мојата поздравна беседа за акад. Ѓорѓи Филиповски, напишана по повод одбележувањето на неговиот 100. роденден, но не успеав да најдам подобар и поадекватен наслов од насловот на филмот што го изработи и го снимил МРТ за акад. Ѓорѓи Филиповски – ЕДЕН ЖИВОТ ЦЕЛ ВЕК ИСТОРИЈА. Се определив за вака срочениот наслов, сеедно што јас не сум негов автор, бидејќи мислам дека насловот е вистински сублимат и одраз на длабоката суштина на приказната (сторијата) за животот и делото на еден извонреден човек, врвен универзитетски професор, со огромна и неспорна репутација, дома и во странство, извонреден научник и истражувач во областа на педологијата, академик од основањето на МАНУ и прв научен секретар на нашата највисока институција од областа на науките и уметностите. Сепак, откако ја напишав беседата, на насловот додадов и поднаслов – *трите аманети на академик Ѓорѓи Филиповски*. Поднасловот, некако, се наметна сам по себе, бидејќи сублимирајќи ги најзначајните придонеси на акад. Филиповски за развојот на нашето образование, наука и култура, дојдов и до три значајни препораки поврзани со дејноста на МАНУ кои, чинам, акад. Филиповски, постојано ни ги сугерира нам, на неговите помлади колеги и пријатели во Академијата.

Акад. Ѓорѓи Филиповски е жива легенда, икона и историја на македонската наука и на МАНУ. Неговите кажувања за сопствениот животен пат и научно творештво, презентирани на јавни настапи по различни поводи, во Академијата, во други образовни и научни институции, во медиумите (дневните весници,

радиото и телевизиите) претставуваат драгоцен записи и автентични сведоштва за историјата на македонскиот образовен систем – посебно за високото образование, за Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, за факултетите, за развојот на македонската наука и на македонските научни институции, на македонската уметност и култура и особено за основањето и развојот на Македонската академија на науките и уметностите. Сите негови кажувања се одликуваат со јасна, ударна и остроумна мисла, со нагласена сугестивност и со елоквентност иманентна на искусен и врвен универзитетски професор.

Огромен е придонесот на акад. Ѓорѓи Филиповски за развојот на образованието, науката, уметноста и културата во нашата земја. Фактите и настаните во долгиот и возбудлив животен пат на акад. Филиповски, придружени со бурните и турбулентни настани на балканските простори, недвосмислено го потврдуваат тоа. На 23-годишна возраст (1942 г.), Филиповски е избран за асистент по предметот педологија на Земјоделско-шумарскиот факултет во Софија. Таму ги стекнува првите искуства во наставно-образовниот процес и во научно-апликативната дејност, истражувајќи во лабораториите на софискиот факултет. Во 1945 година се враќа во Македонија и станува шеф на Педолошко-агротехничкиот отсек при тогашниот Земјоделско-испитателен институт во Скопје. Формирајќи свој тим соработници, започнува со интензивна истражувачка работа на педолошките карактеристики на земјиштето во Македонија – активност што ќе стане и ќе остане негова основна научна преокупација до денешни дни. Во период од 13 години (1947 – 1960), младиот и енергичен научник Ѓорѓи Филиповски ќе ги помине сите скалила и звања на Земјоделско-шумарскиот факултет во Скопје – предавач, доцент, вонреден и редовен професор. Во периодот 1955 – 1956 година станува декан

#Поздравна беседа на акад. Таки Фити, претседател на МАНУ, на одбележувањето на 100. роденден на акад. Ѓорѓи Филиповски, МАНУ, мај 2019 г.

Welcome address of Acad. Taki Fiti, President of the Macedonian Academy of Sciences and Arts, on the occasion of marking the 100th anniversary of the Acad. Gjorgji Filipovski, MASA, May 2019.

на својот матичен факултет. Во 1963/1964 година и во 1964/1965 година е ректор на Универзитетот во Скопје – тоа е еден од најтешките периоди од развојот на Универзитетот – периодот коинцидира со катастрофалниот земјотрес во Скопје кога беа разурнати Универзитетот, факултетите и домовите на професорите. Искуството на Филиповски, неговата работохоличност, организациски способности и исклучителна посветеност на развојот на високото образование и научната дејност, помошта на Владата и меѓународната помош, придонесоа брзо да се санираат тешките последици од разорниот земјотрес. Во 1967 година, Ѓорѓи Филиповски е избран за член на МАНУ и е единствениот жив академик од 14-те основоположници на нашата Академија.

Може многу да се говори за придонесите на академ. Ѓорѓи Филиповски во сите споменати области, во автономните и витални области на општеството – образованието, науката, културата, т.е. во областите што се нераскинлив дел од основната мисија на МАНУ. За нив станува збор во подготвените изданија на нашето Одделение за природно-математички и биотехнички науки, чиј член е и академ. Ѓорѓи Филиповски. За нив денес ќе говорат промоторите на изданието, потоа неговите колеги и соработници од Земјоделскиот факултет, за нив станува збор и во филмот на МРТ посветен на академ. Ѓорѓи Филиповски и сл. Затоа, дозволете ми во оваа пригода, со големо задоволство, да се обидам да ги сумирам, во најсинтетичка форма, во форма на „аманети“, пораки, што овој голем, исклучителен професор, научник и академик ни ги испорачува нам, на членовите на МАНУ, пораки во кои е содржана мудроста од неговата континуирана, безмалку, осумдесетгодишна посветена работа во споменатите сфери.

Прво, за одделни аспекти на придонесот на академ. Филиповски во сферата на високото образование и научноистражувачката дејност, како што претходно напоменав, доволно говорат неговите биографски податоци, податоците за неговиот животен пат и за неговата академска кариера. Овде сакам да истакнам дека академ. Филиповски континуирано, со нагласен интерес ги следи и ги анализира состојбите во нашата земја во споменатите сфери. Општопознат е фактот дека во последните 10–15 години дојде до евидентно влошување, назадување, па дури и до појава на тенденции на деградирање на состојбите во овие витални сфери на општественото живеење. Изразувајќи длабока загриженост за ваквите тенденции, академ. Филиповски, кон крајот на 2016 година, во

„Утрински весник“, објави автентично сведоштво (во три продолженија) за развојот на образованието и науката во изминатите 70 години во Македонија и упати сериозна опомена и предупредување до креаторите на политиките за итни реформи и промени во образованието и науката, бидејќи станува збор за подрачја од круцијално значење за иднината на земјата. Нашиот познат новинар Ерол Ризаов со право го наслови првиот прилог на академ. Филиповски во „Утрински весник“ *„Аманети“ на единствениот жив сведок*. Генералниот став на академ. Филиповски, во слободна интерпретација, е дека одговорна и паметна влада мора да биде над развојот на автономните сфери на општественото живеење (образованието, науката и културата) и да обезбеди доволно ресурси за нивниот континуиран развој. Во овој контекст, академ. Филиповски, најнапред, ја потсети Владата, ги потсети надлежните ресори и креаторите на политиките во оваа област за односот на раководството на младата македонска држава кон состојбите во образованието и науката. Притоа, тој ќе констатира дека е фасцинантно, зачудувачки, просто неверојатно, за една мала неразвиена земја каква што беше Македонија по завршувањето на војната, во период од само 4 години, од 1945 до 1949 година, да создаде своја азбука, да го кодификува својот јазик, македонскиот јазик и да создаде свој универзитет. Ваквата траекторија на настаните, во вонредно кратка временска секвенција да се формираат клучните атрибути на писменоста, образованието и науката е практично настан без преседан во однос на други земји. Сличен ваков пример, ќе рече Филиповски, мене не ми е познат ниту на балканските простори ниту пошироко. Сето ова се случуваше во услови кога раководителите на Македонија, непосредно по завршувањето на Втората светска војна, не беа доволно образовани, многу од нив немаа завршено ни средно образование, но зачудувачки е, ќе рече Филиповски, како знаеја дека образованието е најзначајно за идниот развој на земјата и вложуваа, за тоа време, големи средства токму во оваа витална и автономна сфера на општеството. И токму ваквиот однос на раководството на младата македонска држава ја избави земјата од големата и неподнослива заостанатост. Денес, 70 години подоцна, во услови на информатичко општество, базирано врз знаење и научни достигнувања, се случуваат обратни, несфатливи и опасни тенденции, кои мора да се спречат, да се пресечат од корен. Таквите тенденции Филиповски ги препознава во недозволно ниското издвојување јавни

средства за истражување и развој и за научни проекти, во блокираниот избор на млади научни работници, во малиот број истражувачи во споредба со европските стандарди и во исклученоста на научната фела од креирањето на образовната и научната политика. Првата порака, аманетот од ваквите согледувања, акад. Филиповски ја срочува повикувајќи се на зборовите на нашиот великан Крсте Петков Мисирков, кој пред 100 години ќе нагласи дека развојот на науката и литературата се најзначајниот фактор за развојот на еден народ и дека културните народи владеат со светот, а некултурните робуваат.

Во оваа пригода, сакам посебно да ја истакнам големата грижа, човечка и доблесна, на акад. Ѓорѓи Филиповски кон неговите колеги и пријатели од Академијата и пошироко од македонската научна фела. Никогаш нема да ја забораваме острата реакција на акад. Филиповски против безумната лустрација која не толку одамна се спроведуваше во нашата земја и која опфати и наши академици. Тогаш, по повод лустрацијата на акад. Славко Јаневски, целата македонска јавност го слушна гласот на разумот на најстариот член на МАНУ – според возраст и академски стаж. Во отвореното писмо до Комисијата за верификација на фактите, акад. Филиповски, меѓу другото, резигнирано ќе констатира: „Не можам да не помислам дека имате други цели, а тоа е да ги уривате столбовите на нашата литература и култура, бидејќи Славко Јаневски заедно со Блаже Конески и Ацо Шопов беше основоположник на нашата литература по ослободувањето. Пред повеќе години имаше обиди да се дискредитира Блаже Конески“. И понатаму „...Зар не можевте да покажете повеќе чувство за опстанок на оваа земја и овој народ?“

Второ, иако за научните достигнувања на акад. Ѓорѓи Филиповски ќе говорат професори и академици од потесното научно подрачје и сродните научни дисциплини со кои се занимава акад. Филиповски, сепак, во оваа пригода, не можам, а да не спомнам две работи кои беа клучни за неговата висока научна репутација во земјата и во странство. Првата е неговиот огромен и неспорен научен придонес во педологијата. Тој е пионер и основоположник на оваа значајна научна дисциплина во Македонија. Рано почнал да ги истражува педолошките карактеристики на земјиштето во Македонија. Тој, со својот тим, за време на летните месеци, собирал примероци на земја од различни подрачја, а во зимскиот период ги истражувал нивните карактеристики во лабораторијата. Овие истражувања му овозможиле да ја изработи и

одбрани својата докторска дисертација во Белград. Работејќи напорно, систематски и долги години на истражување на почвите на Македонија, тој напишал повеќе од 20 монографии кои ги содржат, така да се каже, сите знаења за оваа проблематика во Македонија и објавил повеќе од 200 научни трудови во наши и во странски списанија од областите педологија, географија, генеза на класификација на почвите и мелиорации и ерозија на почвите. Врз таа основа, настанало и неговото шестомно капитално дело *Почвиите на Македонија* во обем од околу 2.400 страници. Тоа е основен, базичен и најрелевантен труд од оваа област во нашата земја. Според кажувањата на акад. Филиповски, негов сон и сон на неговиот истражувачки тим беше изработката на 63 почвени карти и 11 студии за почвите во Република Македонија. Проектот беше завршен пред 10 години, но цели 8 години акад. Филиповски се мачеше да обезбеди средства за објавување на резултатите од проектот и на почвените карти на Македонија. Дефинитивно, благодарение на големото залагање на акад. Филиповски и на неговата висока репутација како меѓународен експерт за почви, средствата за објавување на резултатите од истражувањето во износ од 340.000 американски долари ги обезбеди ФАО. Проектот доживеа и своја промоција во МАНУ. Тој, денес, овозможува со обичен клик на компјутер да се добијат релевантни податоци за педолошките карактеристики на земјиштата во Македонија. Профилирајќи се и афирмирајќи се како врвен научник во областа на педологијата, акад. Ѓорѓи Филиповски стана експерт на ФАО и во тоа својство престојувал и работел во низа земји на Југоисточна Азија, а како југословенски експерт за солени почви, непосредно по изградбата на Асуанската брана, престојувал и работел и во Египет. Акад. Филиповски реализирал студиски престои и специјализации во бројни странски земји, учествувал на меѓународни конференции и настапувал со свои предавања и реферати во САД, Велика Британија, ССР, Франција, Германија, Швајцарија, Австрија итн. Почесен доктор е на Универзитетот во Братфорд (Англија), странски член на Академијата на науките и уметностите на БиХ итн. Ваквите референции и неговите научни истражувања и апликативна дејност го сместуваат акад. Ѓорѓи Филиповски во светската педолошка елита – нешто што претставува не само лична сатисфакција за нашиот Јорго, туку и гордост и афирмација на МАНУ и на македонската наука, воопшто. Кога акад. Филиповски го прашуваме како е можно да се задржи добрата физичка и умствена кондиција

до длабока старост и да се постигнат врвни резултати во наставно-образовниот процес и во науката, тој, со луцидност својствена за него, ќе одговори дека во животот му било важно да го зачува здравјето, бидејќи без тоа нема квалитетен живот и нема долгогодишна научна работа, дека во тоа му помогнала неговата смиреност, избегнување состојби на стрес, лутина, гнев, но и неговата континуирана физичка активност – како страстен планинар и љубител на хортикултурата. Кога сите овие предуслови ќе се исполнат, останува и најзначајниот услов за успех и високи достигнувања во науката – континуирана, напорна и самопрегорна работа. Тоа е клучот на успехот и тоа е вториот аманет на акад. Ѓорѓи Филиповски, кој им го испорачува на своите помлади колеги.

Трето, придонесот на акад. Ѓорѓи Филиповски за основањето и развојот на МАНУ е огромен. По неговиот избор за член на МАНУ во првиот работен состав на Академијата (1967 г.), тој веднаш е избран за научен секретар на МАНУ и по автоматизам за член на првиот Извршен одбор на Академијата (во состав: акад. Блаже Конески – претседател, акад. Харалампие Поленаковиќ – потпретседател и акад. Ѓорѓи Филиповски – секретар). Извршниот одбор на Академијата, утредента, по изборот, почна со работа. Пресекавајќи се на тој историски настан од круцијално значење за македонската наука, уметност и култура, акад. Ѓорѓи Филиповски ќе каже: „Нам ни беше многу тешко. Почнавме од ништо и без опит за организирање таква сложена установа со високо научно и уметничко ниво. Пред нас беа тешки задачи: да се обезбеди сместување на МАНУ, да се изработи предлог-статут, да се изберат вработени на раководните функции во администрацијата, да се обезбедат средства за започнување со работа и да се свика Собрание на МАНУ за усвојување на статутот и за избор на другите четворица членови на Претседателството. Сите тие задачи беа успешно завршени за пет месеци“, Акад. Ѓорѓи Филиповски оценува дека реализацијата на олку комплексни задачи и обврски, за многу краток период, беше овозможена благодарение на три олеснителни околности: прво, Академијата беше сестрано поддржана и помогната од целото општество, од републичките органи и од Градското собрание на Скопје; второ, прв претседател на МАНУ беше акад. Блаже Конески, извонреден научник, ерудит, човек со високи човечки и морални доблести и, како што вели Филиповски, човек со „јасна визија за иднината на МАНУ и нејзината улога во младата држава“; и трето, безрезервната поддршка и помош што ја добиваше младата Македонска

академија од тогашните четири академии на Југославија. Набрзо, на акад. Ѓорѓи Филиповски му беше доверена и тешка и одговорна задача – да се изгради нова зграда на МАНУ. Филиповски беше назначен за претседател на Одборот за градба. И таа задача беше успешно завршена, меѓу другото, благодарение и на неспорните организациски способности на акад. Ѓорѓи Филиповски. Во врска со тоа, тој ќе констатира: „Малата земја, со скромни можности, смогна сили да финансира таква зграда каква што немаше во балканските земји и пошироко. Тогаш Академијата беше една од најубавите згради во градот“. Огромен е придонесот на акад. Ѓорѓи Филиповски во установувањето, афирмацијата и опстојувањето на основните постулати и принципи на работење и дејствување на МАНУ, кои воедно се иманентни за модерните европски национални академии. Тие принципи акад. Филиповски ги сублимира на следниов начин: Академијата е самостојна јавна научна и уметничка установа, таа ги штити националните интереси во најширока смисла на зборот, не прифаќа политизација и партизација на установата, соработува, врз рамноправни основи, со соседните и со другите академии во светот, активно учествува во изготвувањето меѓународни проекти и негува строги критериуми за избор на членови, т.е. избира кандидати со високи и докажани достигнувања во науката и во уметноста, без оглед на разликите во нивната национална, верска и идеолошка припадност. Застапувањето за ваквите принципи што ја отелотворуваат дејноста на МАНУ е константа во работењето на акад. Филиповски. Во овој контекст, тој потсетува: „...Во МАНУ членувале или членуваат Македонци, Албанци, Турци, Власи, Срби, Евреи, една Полјачка и членови од мешани бракови. Тоа е една од ретките установи што ги обединува сите етнички заедници и негува трајна толерантност кон различните од себе“. Тоа е, почитувани, третиот аманет на нашиот Јорго, аманет упатен до сите членовите на МАНУ, од актуелниот и идниот состав на Академијата, до актуелното и идните раководства на Академијата, нешто што мора да се негува и да се развива, бидејќи ја градиме нашата земја како демократско, мултикултурно и просперитетно општество.

Ете, почитувани, ова се, според моето мислење, основните контури на големата приказна за еден голем човек и научник, за нашиот драг Јорго Филиповски. Ова се основните контури на сторијата насловена ЕДЕН ЖИВОТ ЦЕЛ ВЕК ИСТОРИЈА.

Почитуван акад. Ѓорѓи Филиповски – Ти го честитам 100. роденден! Ти посакувам и понатаму да Те служи добро и крепко здравје! Ти посакувам лична среќа и среќа на твоите најблиски! Моја желба е, а сигурен сум дека го споделувам тоа со сите членови на Академијата,

уште долго да се дружиме и да работиме заедно, да ги слушаме твоите мудри совети и тогаш кога ни е добро и тогаш кога се соочуваме со проблеми и тешкотии кои се составен дел на нашата работа и на нашето живеење.

ONE LIFE – A WHOLE CENTURY OF HISTORY (Three Pledges of Academician Gjorgji Filipovski)

Taki Fiti

President of the Macedonian Academy of Sciences and Arts

Today we have the great honor and pleasure, and a rare occasion to mark the 100th anniversary of the birth of Acad. Gjorgji Filipovski, the only living member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts from the first working composition, that is, from the establishment of the Academy in 1967.

I was thinking how to title my greeting speech for Acad. Gjorgji Filipovski, written on the occasion of marking his 100th birthday, but I failed to find a better and more adequate title than the title of the film made by the Macedonian Radio Television about Acad. Gjorgji Filipovski - ONE LIFE – A WHOLE CENTURY OF HISTORY. I selected this title, regardless that I am not its author, because I think that the title is a real sublimate and a reflection of the deep essence of the story about the life and work of a remarkable person, prime university professor, with a huge and undeniable reputation, at home and abroad, an outstanding scientist and researcher in pedology, an academician since the establishing of the Macedonian Academy of Sciences and Arts, and the first scientific secretary of our highest institution in the field of sciences and arts. However, after I had written the speech, I added a subheading to the title – Three Pledges of Academician Gjorgji Filipovski. The subheading, somehow, is imposed by itself, because, by sublimating the most important contributions of Acad. Filipovski for the development of our education, science and culture, I have come to three important recommendations related to the activity of the Macedonian Academy of Sciences and Arts, which, I think, Acad. Filipovski is constantly suggesting to us, his younger colleagues and friends at the Academy.

Acad. Gjorgji Filipovski is a living legend, an icon and a history of the Macedonian science and of the Macedonian Academy of Sciences and Arts. His thoughts about his own life and scientific work, presented at public events on various occasions, at the Academy, in other educational and scientific institutions, in media (daily newspapers, radio and televi-

sion) are valuable records and authentic testimonies of the history of the Macedonian educational system – especially about the higher education, the *St. Cyril and Methodius* University, the faculties, the development of the Macedonian science and of the Macedonian scientific institutions, the Macedonian art and culture, and especially the establishment and development of the Macedonian Academy of Sciences and Arts. All his statements are characterized by a clear, striking and witty thought, with a pronounced suggestion and eloquence immanent to an experienced and leading university professor.

Huge is the contribution of Acad. Gjorgji Filipovski to the development of the education, science, art and culture in our country. The facts and events in the long and exciting life of Acad. Filipovski, accompanied by the stormy and turbulent events in the Balkan region, unambiguously confirm this. At the age of 23 (1942), Filipovski was elected an Assistant in the subject of Pedology at the Faculty of Agriculture and Forestry in Sofia. There, he acquired the first experiences in the educational process and in the scientific and applicative activity, doing research in the laboratories of the Sofia Faculty. In 1945, he returned to Macedonia and became Head of the Pedological and Agro Technical department at the then Agricultural and Research Institute in Skopje. By establishing his team of associates, he began with an intensive research work on the pedological characteristics of the soil in Macedonia – an activity that will become and will remain his basic scientific interest to the present day. In the period of 13 years (1947 – 1960), the young and energetic scientist Gjorgji Filipovski will pass all the steps and titles at the Faculty of Agriculture and Forestry in Skopje – lecturer, assistant professor, associate professor and full professor. In the period 1955 – 1956, he became a Dean at his home faculty. In 1963/1964 and in 1964/1965 he was a Rector of the University of Skopje – this is one of the most difficult periods in the development of the Universi-

ty – the period coincides with the catastrophic earthquake in Skopje when the University, the faculties and professors' homes were destroyed. Filipovski's experience, his working ability, organizational skills and exceptional commitment to the development of the higher education and the scientific activity, as well as the governmental and international assistance have contributed to the rapid rehabilitation of the severe consequences of the devastating earthquake. In 1967, Gjorgji Filipovski was elected a member of MASA and is the only living academician out of the 14 founders of our Academy.

Much can be said about the contributions of Acad. Gjorgji Filipovski in all mentioned areas, in the autonomous and vital areas of the society – education, science, culture, i.e. in areas that are inseparable part of the basic mission of MASA. They are discussed in the publications prepared by our Department of Natural, Mathematical and Biotechnical Sciences, whose member is Acad. Gjorgji Filipovski. The promoters of the publication will talk about them today, then his colleagues and associates from the Faculty of Agriculture, and they are also discussed in the film of the MRT dedicated to Acad. Gjorgji Filipovski and others. Therefore, allow me on this occasion, with great pleasure, to try to summarize, in the most synthetic form, in the form of “pledge”, the messages that this great, outstanding professor, scientist and academician delivers to us, the members of MASA, messages that contain the wisdom of his continuous, of almost eighty years, dedicated work in the mentioned spheres.

First, concerning some aspects of the contribution of Acad. Filipovski in the field of the higher education and scientific and research activity, as previously mentioned, his biographical data and the data on his life path and his academic career articulate sufficiently. Here, I would like to point out that Acad. Filipovski continuously, with high interest, follows and analyzes the situation in our country in the mentioned areas. It is a common knowledge that in the last 10–15 years there has been an evident deterioration, decline, and even tendencies of degradation of the situation in these vital spheres of the social life. Expressing deep concern for such tendencies, Acad. Filipovski, at the end of 2016, in *Utrinski vesnik* newspaper published an authentic testimony (in three sequels) on the development of the education and science in the past 70 years in Macedonia and made serious caution and warning to the policymakers for urgent reforms and changes in the education and science, because it is about areas of crucial importance for the future of the country. Our famous journalist Erol Rizaov rightly named the first article of Filipovski in *Utrinski vesnik* a "Pledge of the only living witness". The general position of Acad. Filipovski, in free interpretation, is

that a responsible and smart government must watch over the development of the autonomous spheres of the social life (education, science and culture) and to provide sufficient resources for their continued development. In this context Acad. Filipovski, firstly reminded the Government, and the relevant departments and policy makers in this area about the attitude of the leadership of the young Macedonian state towards the situation in the education and science. In doing so, he will conclude that it was fascinating, astonishing, simply incredible, for a small underdeveloped country that Macedonia has been after the end of the war, for a period of only 4 years, from 1945 to 1949, to have created its own alphabet, to have codified its language, the Macedonian language and to have created own university. Such trajectory of events, in an extraordinary short time sequence, to form the key attributes of literacy, education and science is practically an unprecedented event in relation to other countries. "I'm not familiar with a similar example in the Balkans or beyond", Filipovski says. All of this has happened in conditions when the leaders of Macedonia, shortly after the end of the Second World War, were not educated enough, many of them had not finished secondary education, but it is amazing, Filipovski said, that they knew that education is the most important for the future development of the country and invested, for that time, large funds precisely in this vital and autonomous sphere of the society. And exactly this attitude of the leadership of the young Macedonian state has saved the country from the great and unbearable backlash. Today, 70 years later, in situation of an information society, based on knowledge and scientific achievements, reverse, incomprehensible and dangerous tendencies occur, which must be prevented, cut off from the root. Filipovski recognizes such tendencies in the inadmissible low allocation of public funds for research and development and for scientific projects, in the blocked election of young scientists, in the small number of researchers compared to the European standards and in the exclusion of the scientific profession from the creation of the educational and scientific policies. The first message, the pledge of such observations, Acad. Filipovski addressed in line with the words of our great personality Krste Petkov Misirkov, who, 100 years ago said that the development of science and literature is the most important factor for the development of one nation, and that peoples with culture rule the world, whereas, the peoples without culture are the ones that slave.

On this occasion, I would like to emphasize, in particular, the great care, human and virtuous, of Acad. Gjorgji Filipovski for his colleagues and friends from the Academy, and from the Macedonian scientific vocation. We will never forget the

sharp reaction of Acad. Filipovski against the senseless lustration that, not so long ago, has been implemented in our country, and which has included our academicians. Then, on the occasion of the lustration of Acad. Slavko Janevski, the whole Macedonian public heard the voice of the reason from the oldest member of MASA – by age and by academic experience. In an open letter to the Commission for verification of facts, Acad. Filipovski, among other things, reluctantly will conclude: "I can't help but think that you have other goals, which is to destroy the pillars of our literature and culture, because Slavko Janevski together with Blaze Koneski and Aco Sopov was the founder of our literature after the liberation. Many years ago there were attempts to dishonor Blaze Koneski." And further "...Couldn't you have shown more sense for the survival of this country and this people?"

Secondly, although about the scientific achievements of Acad. Gjorgji Filipovski will talk professors and academicians from the closest scientific field and the related scientific disciplines of Acad. Filipovski's field of interest, however, on this occasion, I can't help but mention two things that were crucial for his high scientific reputation in the country and abroad. The first one is his huge and undeniable scientific contribution to pedology. He is the pioneer and founder of this important scientific discipline in Macedonia. He began early to explore the pedological characteristics of the soil in Macedonia. He, with his team, collected samples of soil from different areas during the summer months, and during the winter period he examined their characteristics in the laboratory. These studies enabled him to prepare and defend his doctoral dissertation in Belgrade. By working hard, systematically and for many years of research of the soils of Macedonia, he has written more than 20 monographs that contain, so to speak, all the knowledge about this subject in Macedonia, and has published more than 200 scientific papers in our and in foreign journals in the areas of pedology, geography, genesis of soil classification and melioration and erosion of soils. On this basis, his six book capital work, *Soils of Macedonia* has been created in the volume of about 2,400 pages. It is the fundamental, basic and the most relevant work in this field in our country. According to the statements of Acad. Filipovski, his dream and the dream of his research team was the creation of 63 soil maps and 11 studies on the soils in the Republic of Macedonia. The project was completed 10 years ago, but for entire 8 years Acad. Filipovski was struggling to provide funds for publishing the results of the project and the soil maps of Macedonia. Definitely, thanks to the great effort of Acad. Filipovski and his high reputation as an international expert on soils, the funds for publishing the results of the re-

search in the amount of 340.000 USD were provided by FAO. The project also experienced its promotion in MASA. Today, it enables by simple click on the computer to obtain relevant data on the pedological characteristics of the land in Macedonia. Profiling and affirming himself as a prime scientist in the field of pedology, Acad. Gjorgji Filipovski became FAO expert, and in that capacity he has stayed and has worked in a number of countries in Southeast Asia, and as a Yugoslav expert on saline soils, he stayed and worked in Egypt just after the construction of the Aswan Dam. Acad. Filipovski has had study visits and specializations in numerous foreign countries, he has participated in international conferences and has held lectures and abstracts in the USA, UK, USSR, France, Germany, Switzerland, Austria, etc. He is an Honorary Doctor at the University of Bradford (England), a foreign member of the Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina, etc. These references and his scientific research and application work has placed Acad. Gjorgji Filipovski in the world pedology elite - something that represents not only personal satisfaction for our Jorgo, but also pride and affirmation of MASA and of the Macedonian science, in general. When we ask Acad. Filipovski how it was possible to maintain a good physical and mental fitness at an older age, and to achieve top results in the educational process and in science, he, with the lucidity inherent in him, will answer that in his life it was important for him to preserve the health, because without it there is no quality life and no long-standing scientific work, and, that, in doing so helped his calmness, avoiding stress, anger, rage, but also his continuous physical activity – as a passionate mountaineer and lovers of horticulture. When all these preconditions are met, remains the most important condition for success and high achievements in science – continuous, hard and sacrificing work. That is the key to the success, and that is the second pledge of Acad. Gjorgji Filipovski, which he delivers to his younger colleagues.

Third, the contribution of Acad. Gjorgji Filipovski to the establishment and development of MASA is enormous. After his election as a member of MASA in the first working structure of the Academy (1967), he was immediately elected a Scientific Secretary of MASA and automatically, a member of the first Executive Board of the Academy (composed of: Acad. Blaze Koneski – President, Acad. Haralampie Polenakovic – Vice President and Acad. Gjorgji Filipovski – Secretary). The Executive Board of the Academy, the day after the election, started working. Recalling this historic event of crucial importance for the Macedonian science, art and culture, Acad. Gjorgji Filipovski will say: "It was very difficult for us. We started from nothing and

without experience in organizing such a complex institution with high scientific and artistic level. Difficult tasks were ahead of us: to provide a building for MASA, to prepare a draft statute, to elect employees of the management functions in the administration, to provide funds for commencement of the work and to convene an Assembly of MASA for the adoption of the statute and for the election of the other four members of the Presidency. All those tasks were successfully completed in five months." Acad. Gjorgji Filipovski estimates that the realization of such complex tasks and responsibilities, for a very short period, was made possible thanks to three facilitating circumstances: first, the Academy was widely supported and assisted by the whole society, from the state authorities and the City Hall of Skopje; secondly, the first President of MASA was Acad. Blaze Koneski, a remarkable scientist, erudite, a man of high human and moral virtues and, as Filipovski says, a man with "a clear vision for the future of MASA and its role in the young state"; and third, the unconditional support and assistance received by the young Macedonian Academy from the then four academies of Yugoslavia. Soon, Acad. Gjorgji Filipovski was entrusted with a difficult and responsible task – to organize the construction of a new MASA building. Filipovski was appointed a Chairman of the Construction Board. That task, too, was successfully completed, among other things, thanks to the undisputed organizational skills of Acad. Gjorgji Filipovski. Regarding this, he will note: "The small country, with modest possibilities, was able to finance such building as there wasn't in the Balkan countries and beyond. At that time the Academy was one of the most beautiful buildings in the city." Huge is the contribution of Acad. Gjorgji Filipovski in the establishment, affirmation and survival of the basic postulates and principles of working of MASA, which are also immanent for the modern European national academies. Acad. Filipovski sums up those principles as follows: the

Academy is an independent public scientific and artistic institution, it protects the national interests in the broadest sense of the word, it does not accept politicization and partisanship of the institution, it cooperates on equal bases with the neighboring and other academies in the world, it actively participates in the preparation of international projects and fosters strict criteria for the selection of the members, i.e. it elects candidates with high and proven achievements in science and art, regardless of the differences in their national, religious and ideological background. Supporting such principles that embody MASA's activity is a constant in the work of Acad. Filipovski. In this context, he reminds us: "...Macedonians, Albanians, Turks, Vlachs, Serbs, Jews, one Pole, and members of mixed marriages were or are members of MASA. It is one of the few institutions that unites all ethnic communities and nurtures lasting tolerance towards the different ones." That is, dear all, the third pledge of our Jorgo, addressed to all members of MASA, from the current and the future composition of the Academy, to the current and the future leadership of the Academy, something that must be nurtured and developed, because we are building our country as a democratic, multicultural and prosperous society.

In my opinion, these are the basic outlines of the great story of a great man and scientist, our dear Jorgo Filipovski. These are the basic outlines of a story entitled ONE LIFE – A WHOLE CENTURY OF HISTORY.

Dear Acad. Gjorgji Filipovski – I would like to congratulate you on your 100th birthday! I wish you a good and robust health! I wish you personal happiness and happiness to your loved ones! My wish is, and I am sure that I share it with all the members of the Academy, is to associate and to work together for a long time, to listen to your wise advices when we are well, and also, when we are facing problems and difficulties that are an integral part of our work and our living.